

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เกิดในประเทศอันสมควร เห็นไหม ประเทศนี้สมควรมาก เพราะเกิดพบพุทธศาสนา เวลาวิัจัยกันนะ เวลาเราวิัจัยเราย้อนไปอดีต เห็นไหม ว่าสมัยตั้งแต่ศาสนาเผยแผ่มาจากอินเดีย มันมาทางเรือนี้ มันมาอย่างนั้น แล้วภูมิภาคนี้มันได้รับศาสนา ลงปักหลักศาสนาที่นี่ แล้วเรามาเกิดที่นี่ ถ้าเราวิัจัยไปตามอดีตตามประวัติศาสตร์นี้ มันก็อย่างนั้นนะ มันก็ถึงว่า มันรู้ทางประวัติศาสตร์ แล้วมันก็ไม่ใคร่ซึ่งใจใจ

แต่ถ้าเราคิดถึงปัจจุบัน ปัจจุบันนี้เราพบพุทธศาสนา เห็นไหม ศาสนาเจริญรุ่งเรืองอยู่ที่ไหน แล้วการประพฤติปฏิบัติอยู่ที่ไหน เวลาไปอยู่เมืองนอกนี้ เราก้เจอพระเหมือนกัน เวลาพระนี้ฤดูกาลก็ไม่เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติก็ไม่เหมือนกัน เวลาไปอยู่ทางเมืองนอก เห็นไหม พยายามไปซื้อป่าซื้อเขาเพื่อจะให้มันเป็นธรรมชาติ มันก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง

เวลาครูบาอาจารย์มานี้ พระอยู่ในป่านี้ อยู่ในป่าสถานที่สงบสงัดควรจะประพฤติปฏิบัติ พระที่อยู่ในป่าก็ว่าแห้ว ว่าแห้วเหมือนสัตว์ป่า สัตว์ป่าตัวหนึ่งอยู่ในป่านะ ไม่มีครูมีอาจารย์คอยสอนมันก็ทุกข์ยากไป แต่คนถ้ามีหลักใจนะ เราประพฤติปฏิบัติจนมีหลักใจนี้ เราต้องการสถานที่แบบนั้น เหมือนนักกีฬาเลย นักกีฬานี้เวลาซ้อม เวลาเข้าค่ายเข้าเข้มนี่ เขาพยายามซ้อม เวลาเคล็ดลับของเขานี้ เขาต้องซ้อมของเขา เห็นไหม เพื่ออะไร? เพื่อจังหวะของเขาในการเพื่อจะชนะศัตรูเพื่อชนะคู่แข่ง

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจที่มีหลักมีเกณฑ์นี้ มันต้องการที่สงบสงัด แต่ถ้าจิตใจยังไม่มีหลักมีเกณฑ์นะ มันต้องอาศัยครูอาจารย์ไปก่อน เห็นไหม นี่แล้วสิ่งที่เราได้มานะ ประวัติศาสตร์

มันก็เป็นอดีตไปแล้ว วันนี้วันสิ้นปีนะ ปี ๒๕๕๖ นี้ เราจะโหยหากลับมาไม่ได้อีกเลย สิ้นปีนี้ไปแล้วนี้ สิ้นวันนี้ไปแล้วนะ สิ้นปีนี้ผ่านไปนี้ เราจะไม่ได้สิ่งนี้อีกเลย

ชีวิตนี้ก็เหมือนกัน เราเกิดเราตายมานี้ สิ่งที่เป็นอดีต เราจะโหยหากลับมาไม่ได้เลย เราจะไปสิ่งที่ เป็นอนาคตตลอดไป ปัจจุบันนี้มันควรจะประพฤติปฏิบัติ มันควรจะกระทำไง นี่สมมุติโลกเป็น อย่างนั้น ปฏิทินตัวเลขนะมันพัฒนากันขึ้นมา ตั้งแต่เริ่มต้นสมัยยุคประวัติศาสตร์มาเรื่อย ๆ นับวัน นับเดือนกันมา

แต่เมื่อก่อน เห็นไหม เป็นล้าน ๆ ปี เป็นกัพัน ๆ ล้านปีในเรื่องของโลกนี้ มันก็เป็นมาอย่าง นี้ แล้วจิตนี้มันก็เกิดตาย ๆ มา ฟอสซิลของมนุษย์ก็มีอยู่นะ แปรล้านปีนี่เขาพบอยู่นะ มันมีอยู่แล้ว สิ่งนี้มันเป็นไป มนุษย์เกิดมาสภาวะแบบนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “อดีตมัน เป็นมาอย่างนั้น”

แล้วเราก็เกิดกับสมมุติ สิ่งนี้สมมุติ มันจริงตามสมมุติ แล้วมันก็ต้องพลัดพรากจากไป เพราะมันเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจังนี้ สิ่งนี้มันเป็นอนิจจังอยู่แล้ว ชีวิตเราก็เป็นอนิจจัง แต่มัน เป็นจริง จริงเพราะเรามีชีวิตไง จริงเพราะมีจิตรับรู้ไง

ถ้าเราไม่มีจิตรับรู้นี้ คุณสิ เราสร้างบ้านขึ้นมาจะ บ้านเราสร้างขึ้นมาเป็นบ้านหลังหนึ่ง แล้ว มันก็เสื่อมโทรมไป แล้วมันก็พังทลายไป มันไม่รู้รู้อะไรกับเราเลย เห็นไหม วัตถุสิ่งของก็ เหมือนกัน อย่างเครื่องใช้นี้ เครื่องใช้โต๊ะต่าง ๆ ตู้เตียงต่าง ๆ มันก็เราสร้างไว้ มันก็ต้อง เสื่อมสภาพไป มันก็ต้องเป็นอนิจจังไป มันเป็นไปธรรมดาของมัน

แต่จิตของเราเนี่ย มันมีความรู้สึกไง ร่างกายของเราเนี่ยต้องเสื่อมสภาพไปโดยธรรมดา แม้แต่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว ก็ต้องสละร่างกายนี้ไปโดยธรรมดา ต้องตายไป “อาณนทฺ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับ ไปเป็นธรรมดา” ไม่มีสิ่งใดคงที่อยู่เลย ถ้ามีการเกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งนั้นจะดำรงอยู่ได้ เป็นไปไม่ได้เลย เว้นไว้แต่ไม่เกิด

แล้วจิตที่ไม่เกิดทำอะไรล่ะ? จิตมันเป็นไปไม่ได้เลยที่มันไม่เกิด มันมีกิเลสแล้วมันต้องเป็นไปธรรมชาติของมัน มันต้องเวียนตายเวียนเกิดธรรมชาติของมัน มันเวียนไปอย่างนั้น ได้สถานะใหม่ นี่มันมีชีวิตอย่างนี้ บ้านเรือนต่าง ๆ มันเสื่อมสภาพไป มันไม่มีสิ่งที่รับรู้ มันเป็นสสารต่าง ๆ มันก็แปรสภาพของมันไปตามธรรมชาติของมันอย่างนั้น

แต่เวลาคนตายคนหนึ่งนะ ความโศกเศร้าพิลาปรำพัน มันทุกข์ยากขนาดไหน เห็นไหม มันทุกข์ยากขนาดที่ว่า นี่ขนาดเขาตายนะ แล้วเวลาเราตายล่ะ ถ้าเราตาย เราต้องพลัดพรากจากเขาไปนี่ เราก็ว่าแห้ว แล้วเราก็ไม่รู้จะไปอย่างไร กลัวมาก ๆ ไม่ต้องการเผชิญกับสิ่งนี้เลย

แต่มันก็ต้องเผชิญอยู่ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้น เห็นไหม เราเกิดขึ้นมาแล้วมันต้องแปรสภาพ แล้วมันต้องตายไปโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนี้ไม่มีใครสามารถที่จะไปเปลี่ยนแปลงสิ่งสภาวะแบบนี้ได้เลย นี่สิ่งนี้มันถึงเป็นไปในเรื่องของโลกนี้ โลกเป็นสภาวะแบบนี้ เราก็อยู่กับโลกเขาเป็นแบบนี้ แล้วเราก็รักษาของเราไป เรารักษาเจือจางออกไป ชีวิตนี้เพื่อต้องการดำรงชีวิตนี้เพื่อทำคุณงามความดีใจ คุณงามความดีที่ว่า เรามาเกิดพบพุทธศาสนา นี่ไง

เรามาเกิดพบพุทธศาสนา แล้วเจอครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ชี้แนะ เพราะเราศึกษาของเราเนี่ย เราศึกษาขนาดไหน ในพระไตรปิฎกนี่ศึกษาแล้วก็งง ศึกษาแล้วก็มีกิเลสของเราคาดหมายไป แล้วประพฤติปฏิบัติไปก็คาดหมายไป เป็นวิปัสสนิก นึกเอา จินตนาการเอา ๆ ว่าความนี่เป็นความว่าง ความว่างนี่เป็นมหัศจรรย์มาก เห็นไหม เรื่องฉาน เรื่องความว่างนี่เป็นอินไตย คำว่า “อินไตย” คือว่าไม่มีขอบเขต ไม่มีสิ่งที่อธิบายสิ่งนี้ได้เลย

แล้วเวลาจิตสงบขึ้นไปนี่ มันก็อยู่ในเรื่องของความเป็นอินไตย แต่ความเป็นอินไตยอันนี้แล้วแต่ใครจะละเอียดอ่อนมากกว่า เห็นไหม คนที่สุขุมละเอียดอ่อน คนนั้นก็มีความละเอียดอ่อน คนที่หยาบก็มีความหยาบ แต่หยาบเวลามันสงบนิคหน้อยมันก็ว่าของมันว่างของมันปราศคนหยาบ คนละเอียดก็ว่าว่างปราศคนละเอียด สิ่งนี้มันเป็นสภาวะของจิตนิสัยของจิตดวงนั้นที่จะเป็นไป

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติมีครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีเหตุใช้ใหม่ เหตุคือการว่ามรรคสามัคคี คือ ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น ในเมื่อมรรคมันไม่เกิดขึ้น สุภัตถะนี้เป็นปราชญ์คนหนึ่งนะ ไม่ยอมเชื่อใครเลย ว่าตัวนี้เป็นปราชญ์ เป็นพราหมณ์ที่ว่าไตรเวทนี้ศึกษาได้หมด แล้วถือตัวถือตนมาก แต่กัลังเลสงสัย จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานในคืนวิสาขะนี้ “ถ้าเราไม่ไปถามคืนนี้ เราจะไม่มีโอกาสอีกเลย”

นี่เข้าไปถาม เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ศาสนาไหนก็ว่าดี ๆ วิธีการอันไหนก็ว่าดี” วิธีการนี้ เราไปยึดที่วิธีการเป็นผลไง เวลาจิตมันสงบนี้ มันเป็นหนึ่งในสัมมาสมาธิเท่านั้นเอง มันเป็นวิธีการที่ต้องก้าวเดินต่อไป วิธีการไม่ใช่ผล ผลมันอยู่ที่ข้างหน้านั้น วิธีการนี้เป็นวิธีการ แต่เราไปยึดที่วิธีการ แล้วเข้าใจวิธีการนี้เป็นผลของมัน เราจะก้าวเดินต่อไปไม่ได้สักเลย จิตมันจะอยู่ตรงนั้น

เวลาจิตมันสงบขึ้นมา เห็นไหม มันก็เป็นไปไม่ได้ แล้วปัญญามันก็เกิดขึ้นมาไม่ได้ เพราะมันทำไม่เป็น ถึงไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ศาสนาไหนก็ว่าเยี่ยม ๆ ถ้าศาสนาไหนไม่มีเหตุ ศาสนานั้นไม่มีผล นี่สัมมาสมาธิ เหตุของมันคือว่าเราเข้าใจของเรา เราทำความสงบของเราเข้ามา เราตั้งใจของเราเข้ามา เห็นไหม มันก็สงบเข้ามาด้วย “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่เคลื่อนที่และปรวนแปรโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว มันต้องปรวนแปร มันต้องธรรมชาติของมัน ทุกข์ขนาดไหน ทุกข์จนสุดขีดของมัน มันก็ต้องแปรสภาพไป ถ้าคนทุกข์ถึงสุดขีดแล้วไม่ผ่อนลงมานะ คนนั้นอยู่ไม่ได้หรอก โลกนี้จะอยู่ไม่ได้เลยถ้าเวลาเราทุกข์ยากแล้วสิ่งนี้มันไม่แปรสภาพไป เราจะทนสิ่งนี้ไม่ได้เลย ทุกข์เป็นสิ่งที่ทนได้ยาก ทนได้ยากแต่ก็ต้องทนไป เพราะชีวิตนี้มันสร้างขึ้นมาจากเห็นไหม

สิ่งนี้มันแปรปรวน สิ่งนี้เป็นธรรมชาติของมัน แล้วมันก็ปล่อยวาง มันก็ว่างออกไป มันเป็นวิธีการที่เราจะสร้างสิ่งนี้ขึ้นมาให้เป็นสัมมาสมาธิไง ถ้าเรามีจิต เรามีสติอยู่ เราควบคุมสิ่งนี้อยู่ แล้วเราพยายามควบคุมให้ได้นะ ควบคุมสมาธิ ควบคุมสิ่งนี้ให้มันสงบเข้ามา ถ้าสิ่งนี้สงบเข้ามาเรา

ควบคุมได้ เห็นไหม นี่มันจะเริ่มตั้งมั่น มันจับต้องได้ สัมมาสมาธิมีจิต มีสติควบคุมอยู่ สิ่งที่ดี
ควบคุมอยู่นี้ ราพึงให้ออกไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่อริยสัง

ถ้ามีเหตุอย่างนั้นนี่ ศาสนาไหนมีเหตุ ศาสนานั้นมีผล ศาสนาพุทธนี้มีเหตุ เหตุตรงนี้ไง
เหตุตรงที่ยกขึ้นวิปัสสนา สภาวธรรม ๆ ว่าพิจารณาสภาวธรรมมาแล้ว ทุกคนว่าพิจารณา
สภาวธรรม สภาวธรรมนี้มันก็เป็นสิ่งที่เป็นอย่างนั้นจริง มันเกิดดับ เราก็พิจารณาความเกิดดับ เรา
พิจารณาโลกอยู่ สิ่งที่เป็นโลกมันก็เป็นโลกวันยังค่ำ

แต่ถ้ามันจะเป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม มันต้องตัดเรื่องของโลกโลกียะ เรื่องของโลกหมุน
อยู่ในโลก โลกมันก็เวียนไปตามสภาวะของโลก เราก็จะหมุนไปตามสภาวะแบบนั้น แล้วมันก็
ปล่อยวาง ๆ นี่มันถึงว่าเป็นผลไง สิ่งที่ว่าเดินเป็นผล มันถึงไม่เป็นผล สิ่งที่เป็นผลขึ้นมา ครูบา
อาจารย์พยายามปฏิบัติขึ้นมา นี่ ย้อนกลับเข้ามา

มันจะมีนะ คนที่สร้างบุญญาริการขึ้นมา เวลาจิตสงบขึ้นมาไปเห็นนิมิตต่าง ๆ เห็นเทวดา
เห็นอินทร์ เห็นพรหม เห็นหมด เห็นภูตผีปีศาจ ความเห็นอันนั้นเป็นนิมิต ดิดข้องอันนั้นผิด ผิด
เพราะจิตมันส่งออก แต่ถ้าความเห็นในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ความเห็นภายในนั้น เห็น
เพราะสิ่งนี้เป็นภวสวะ สิ่งนี้เป็นพื้นฐาน สิ่งนี้เป็นภพ สิ่งนี้เป็นเริ่มต้นของจุดของความคิด

สิ่งที่ว่าด้วยความทุกข์ ความลำบากความทุกข์ ทุกข์อยู่ที่ไหน ตกตะกอนความทุกข์ ภาชนะที่
รับทุกข์นั้น เห็นไหม เวลาว่าจิตนี้เป็นนามธรรม ความทุกข์นี้เป็นนามธรรม เวลาร่างกายเจ็บไข้ได้
ป่วยนี่ เวลารักษา มันก็หาย แต่เวลาจิตใจเจ็บไข้ได้ป่วยทำไมมันไม่หายล่ะ เวลามันคิดถึงอดีตที่เคย
ความบาดหมางใจ มันจะทุกข์ยากมาก มันจะเจ็บร้อนมาก เจ็บร้อนมากมันอยู่ตรงไหนล่ะ? ก็มันอยู่
ที่ภวสวะตรงนี้ไง มันอยู่ที่พื้นฐานของใจที่รับรู้อันนี้ไง

นี่สิ่งที่เป็นนามธรรม แต่มีภวสวะภพของใจที่มันเกิดดับ อันนี้สำคัญมาก ถ้าจิตเข้าไปเห็น
สภาวะแบบนี้ คั่นคว้าเห็นสภาวะแบบนี้ นี่มันถึงจะทำลายสิ่งที่สิ่งนี้พาเกิดพาตายไป ถ้ามีการเกิด
ต้องมีการดับตลอดไป ถ้ามีการสิ่งใดเกิดขึ้นอยู่ สิ่งนั้นต้องแปรสภาพเป็นธรรมดาของมัน เราก็ไม่

เคยเห็น เห็นแต่เรื่องของวัตถุ เรื่องของวัตถุมันเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้าเห็นเรื่องของกาย เห็นเรื่อง
ของเวทนา เห็นเรื่องของใจ ใจที่เกิดดับ จับสิ่งนี้เกิดดับแล้วใคร่ครวญด้วยมรรคะ นี่ภาวนามย
ปัญญามันเกิด นี่ธรรมโอสถ

สิ่งที่เป็นธรรมโอสถ สิ่งนี้เกิดขึ้นมานี้ มันจะเข้าไปรักษาแผลของใจตัวนั้น แผลของใจภา
วาระอันนี้ นี่รักษาแผลของใจวิปัสสนาเข้าไป แล้วมันก็ปล่อยวางทำลายกันเป็นชั้น ๆ เข้าไป เห็น
ใหม่ ชั้น ๆ คือทำลายส่วนที่หยาบก่อน ส่วนที่หยาบ ส่วนที่กลาง ส่วนที่ละเอียด จนถึงที่สุดจะไป
ถึงตัวของเขา ตัวของอนุสัย นี่กิเลสอนุสัย อวิชชาอนุสัย ภวานุสัย เห็นใหม่

สิ่งนี้เป็นอนุสัยที่นอนเนื่องในหัวใจนั้น มันละเอียดอ่อนมาก ถ้าเราเกิดมา ใครเห็นสภาวะ
แบบนี้คนนั้นมีวาสนา มีวาสนาเพราะการวิปัสสนาเข้าไปถึงสภาวะแบบนั้น ถ้าเราทำของเราอย่าง
นี้ เราพยายามวิปัสสนาของเราอย่างนี้ นี่วันคืนล่วงไป ๆ ไม่เสียเปล่าไป ๔๖ จะล่วงไป แล้วก็ต้อง
เป็น ๔๗ แล้วก็ต้องเป็นไปตลอดไป แล้วเราก็เป็นไปตามสภาวะแบบนั้น มันไม่มีคุณค่ากับจิตดวง
ที่ว่าเห็นภวาสวะดวงนี้นะ

ถ้าเห็นภวาสวะคือฐานของจิตตัวนี้ แล้วทำลายตัวนี้นะ วันคืนมันเป็นเรื่องภายนอก เรื่อง
เกิดดับ เห็นใหม่ สมมุติกันขึ้นมาเป็นวันเป็นคืนเท่านั้น มันก็เกิดดับ พระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตก
เท่านั้น ไม่มีสิ่งใดเข้าไปเบียดเบียนใจดวงนี้ได้เลย ใจดวงนี้จะมีความสุขตลอดไป จะไม่มีสิ่งใด
สมมุติเข้าไปในใจดวงนั้นได้เลย นี่มันไม่เสวยอีกเลย สิ่งที่เป็นสมมุติเป็นสมมุติ จิตที่เป็นธรรมนี้
จะเป็นธรรม

แล้วมันไม่เกิดดับอีก เห็นใหม่ เพราะมันทำลายภพอันนั้นไป ทำลายฐานที่ตั้งของความเกิด
ดับ สิ่งที่เกิดดับนี้ตั้งออกมาจากความรู้สึกอันนี้ ทำลายความรู้สึกอันนี้ตั้งแต่หยาบเข้าไป แล้วมัน
จะมหัศจรรย์ มหัศจรรย์มหาศาลมาก มหาศาลว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เห็นใหม่ สุภัททจะเป็น
นักปราชญ์เป็นพราหมณ์ขนาดไหนนะ จะไม่มีใครเห็นสิ่งนี้ อาหารดาบสนี้ทำความสงบของใจ
สงบขนาดไหนก็ไม่เห็นสิ่งนี้ เพราะเวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้วมันเป็นพลังงาน พลังงานทุกอย่างจะ
ส่งออกไป ส่งจากตัวฐานนี้ออกไปข้างนอก จะไม่เคยเห็นตัวมันเองเลย

เหมือนเราอยู่ในบ้านของเราเนี่ย เราไม่เคยเห็นตัวเจ้าของบ้านเลยนะ เราเนี่ยเป็นคนทำความสะอาดบ้าน เราเป็นคนทำความสะอาดทุกอย่าง รักษาบ้าน รักษาไว้ อยู่อาศัยอยู่ในบ้านนั้น แต่เราก็ไม่รู้ว่าใครเป็นเจ้าของบ้าน เห็นไหม เจ้าของบ้านก็ต้องไปดูที่ทะเบียน ไปดูที่นั่น เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำลายภพชาติ ๆ ก็ว่าเราศาสนาทำลายภพชาติ แต่ไม่เคยเห็นตัวคนตรงเนี่ย แล้วไปทำลายที่ไหนล่ะ นี่เราเป็นเจ้าของบ้าน เราก็ไม่เห็นบ้านของเรา เราเป็นเจ้าของกายของเรา เราก็ไม่เห็นใจของเรา เห็นใจของเราแล้ววิปัสสนาเข้าไปก็เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป นี่สิ่งที่หยาบคือชั้นอันละเอียด เห็นไหม จากโสคาบัน สกิทา อนาคา มันจะละเอียดเข้าไปเป็นชั้น ๆ เข้าไป นี่ปัญญาอันนี้มหัศจรรย์มาก แล้วผู้ที่ทำได้แบบนี้ไง ครูบาอาจารย์เราเนี่ย ในศาสนาพุทธ เห็นไหม นี่ปลาวาฬอยู่ในทะเลลึก

นี่ก็เหมือนกัน จิตที่จะเป็นอย่างนี้ได้ ต้องอยู่ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหัวใจนี้ ผู้ทรงธรรมอย่างนี้อยู่ในธรรม อยู่ในธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มากมายมหาศาลเลย ไม่มีขอบเขต นับไม่ได้เลย พระอรหันต์นี้นับไม่ได้ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา

แต่ในปัจจุบันนี้ว่า “หมดกาลหมดสมัย ๆ” เราก็อีกันไปหมดกาลหมดสมัย เรามีทุกข์ในหัวใจไหม? ถ้าใจของเรามีทุกข์นั่นนะมันมีฐานที่ตั้ง ฐานที่ตั้งมันตั้งขึ้นมามันก็ก่อตัวขึ้นมา แล้วก็เจ็บปวดในใจของเรา เจ็บปวด...ทุกข์ทรมานในใจของเรา อาลัยอาวรณ์ ทุกอย่างอยู่ตรงนี้ทั้งหมดเลย

ถ้าเราทำลายฐานที่ตั้งของมันทั้งหมด สิ่งนี้เกิดขึ้นไม่ได้ เวทนาไม่เสวย โลกนี้ไม่เสวย สมมุติไม่เสวย มันไม่มีที่ตั้งของมันเลย มันอยู่ของมันโดยธรรมชาติของมัน นี่สิ่งนี้ถึงจะเป็นความสุขอันสุดยอด สุดยอดของในศาสนาพุทธไง นี่จิตอย่างนี้อยู่ในธรรมและวินัย นี่ถึงว่าเกิดมาแล้ววันคืนล่วงไป ๆ อย่าไปติดกับมัน

เราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราต้องมีงานมีการของเรา นี่คนเราเกิดมานะ โรคหิว โรคที่ขาดอาหารนี้เป็นโรคอย่างยิ่ง ตั้งแต่วันเกิดจนวันตายเราต้องหาเงื่อนปากท้องตลอดไป อันนั้นเป็นหน้าที่การงานเราก็ทำไป วันคืนล่วงไป ๆ ต้องตายนะ ที่นั่งอยู่นี้ทุกคนต้องตายทั้งหมด ไม่มีใครเหลือแม่แต่คนเดียว เพราะมีการเกิด แต่เวลาเกิดแล้ว ถ้าเรามีกิเลส เราก็ต้องตายไป แล้วก็ต้องไปเกิดใหม่

แต่ถ้าเราชำระของเราหมดแล้วนะ เราเกิดมานี้ชาตินี้ชาติสุดท้าย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่เกิดอีก” แต่สิ่งที่เกิดแล้วต้องตาย แต่จะไม่มีเกิดอีก ในเมื่อถ้าจะไม่มีมีการเกิดอีกแล้วจะเอาอะไรไปตายข้างหน้าล่ะ? สิ่งที่ยังหน้ามันไม่มีอยู่แล้ว นี่รู้นะ มันถึงว่าความลึกลับสงสัยใจ ถ้าเราไม่รู้เราจะลึกลับสงสัย แล้วความลึกลับสงสัยนี้ เห็นไหม มันก่อตัวในฐานที่ตั้งนั้น แล้วก็สิ่งต่าง ๆ นี่มันจะลึกลับสงสัย แล้วความกังวลใจมันจะเป็นทุกข์หมองใจตลอดไป

แต่ถ้าเข้าใจแล้วนี้ เห็นไหม สภาวะเห็นตามว่าทำลายฐานตรงนั้นแล้ว เห็นไหม ความสงสัยจะไม่มีเลย จะไม่ตื่นไปกับสิ่งใด สิ่งนี้เกิดดับ ๆ ธรรมชาติของเขา เหมือนกับพระอาทิตย์ขึ้นแล้วตก เราไม่ตื่นตื่นไปกับมันเลย นี่ชาติภพก็เป็นสภาวะแบบนั้น แล้วมีกรรมเข้าไปสอดแทรกสิ่งนั้น แล้วเอาสิ่งนี้ไปตามอำนาจของเขา เห็นไหม

นี่เราเสียดายนะ ๔๖ ก็จะสิ้นไป สิ้นไปแล้วนะก็จะ เป็น ๔๗ นี่วันปีล่วงไป ๆ แล้วเราทำอะไรกันอยู่ นอนใจมาก ชีวิตนี้ปล่อยให้ออนเนื่องไปวันหนึ่ง ๆ ไม่มีใครสมนุกสมบันเลย เราวงใหม่ ๆ นะ วันหนึ่งต้องเดินจงกรมให้ได้ ๘ ชั่วโมงอย่างต่ำ แล้วจะนั่งสมาธิอีกต่างหาก วันคืนนี้เป็นเรื่องของเขา แต่ความเพียรเป็นเรื่องของเรา

ความเพียรเราต้องทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ที่ล่วงแล้วเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีเลือดเนื้อเชื้อไขเหมือนกัน มีความทุกข์เหมือนเรา มีอยากจะพ้นทุกข์เหมือนเรา เหมือนกันทุกอย่างเลย ทำไมท่านทำไปได้ล่ะ เราที่นี่ เราก็มีความรู้สึกเหมือนกัน เราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน ทำไมเราไม่ทำล่ะ?

ถ้าเราทำนี้ งานอย่างอื่นมันก็ทำของเราไป แต่ถ้าใจเราแก่กล้าขึ้นมาซะ บารมีแก่กล้า มัน
หักมาได้ คนเราจะประพฤติปฏิบัตินะมีคนส่งเสริมมากมาย ถ้าหักมาสิ่งนี้ได้ซะ แล้วทำให้จริงนะ
จะได้ผลจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์ทำได้จริง ทุกคนก็ทำได้จริง วันเวลามัน
เสียดายมาก อายุเป็นตัวเลขขึ้นมาแล้วก็เพิ่มมากขึ้น ๆ แล้วต้องตายไปแน่นอน เอวัง